

CZU: 339.727.22

[https://doi.org/10.59295/sum11\(3\)2024_07](https://doi.org/10.59295/sum11(3)2024_07)

MUTAȚIILE GLOBALE RECENTE ALE INVESTIȚIILOR STRĂINE DIRECTE

*Ivan LUCHIAN, Angela FILIP,**Universitatea de Stat din Moldova*

Investițiile străine directe (ISD) reprezintă o componentă a sistemului financiar global și un factor important de dezvoltare economică. Scopul cercetării efectuate a fost de a prezenta evoluția globală recentă a ISD. Studiul a fost realizat pe baza rapoartelor UNCTAD și a examinării opiniilor experților din domeniul abordat. Analiza efectuată demonstrează tendința generală de scădere a nivelului ISD la nivel mondial sub impactul crizei economice și financiare globale. În ultimul deceniu, a avut loc o schimbare a ponderii principale a fluxurilor de ISD în economiile dezvoltate către cele în curs de dezvoltare. De remarcat sunt și schimbările calitative ale fluxurilor globale de ISD. Articolul prezintă o imagine sintetică a evoluției mondiale a ISD, oferind o viziune generalizată asupra obiectului de studiu.

Cuvinte-cheie: *investiții străine directe, criză post-pandemică, declin.*

RECENT GLOBAL MUTATIONS IN FOREIGN DIRECT INVESTMENT

Foreign direct investment (FDI) is a component of the global financial system and an important factor of economic development. The purpose of the conducted research was to present the recent global evolution of FDI. The study was carried out on the basis of UNCTAD reports and examination of the views of experts in the field addressed. The analysis carried out demonstrates the general downward trend in the level of FDI worldwide under the impact of the global economic and financial crisis. During the last decade, there has been a shift in the main share of FDI flows in developed economies towards developing ones. Also, noteworthy are the qualitative changes in global FDI flows. The given article presents a synthetic picture of the world evolution of FDI, offering a generalized vision of the object of study.

Keywords: *foreign direct investment, post-pandemic crisis, decline.*

Introducere

Investițiile străine directe (ISD) rămân un element important al sistemului financiar global și un factor important de dezvoltare economică.

În același timp, unii experți recent au constatat o anumită reducere a importanței ISD pentru economia mondială, invocând următoarele argumente [1]:

- Are loc reducerea esențială a rolului ISD *în calitate de instrument* de eludare a barierelor vamale. ISD tot mai puțin sunt folosite ca mijloc de ocupare a piețelor locale prin organizarea producției de bunuri prin apropierea distribuției *către consumatori*. Dezvoltarea logisticii mondiale oferă multor companii diferite soluții de externalizare mai eficiente față de *producția locală de bunuri* sau furnizarea de servicii.

- Multe *țări* au luat măsuri importante de deoffshorizare, inclusiv prin stabilirea barierelor în calea ISD provenite din zonele offshore, în special din jurisdicțiile cu un nivel scăzut de transparență.

- Tot mai mulți investitori internaționali preferă oportunitățile de investire cu un nivel înalt de lichiditate datorită existenței unui nivel ridicat de instabilitate de natură diferită la nivel regional și global. Iar ISD sunt legate de investiții în instrumente de lichiditate relativ scăzută.

Prezentul articol vine să prezinte un tablou complex asupra transformărilor recente la nivel global în domeniul ISD.

Materiale și Metode

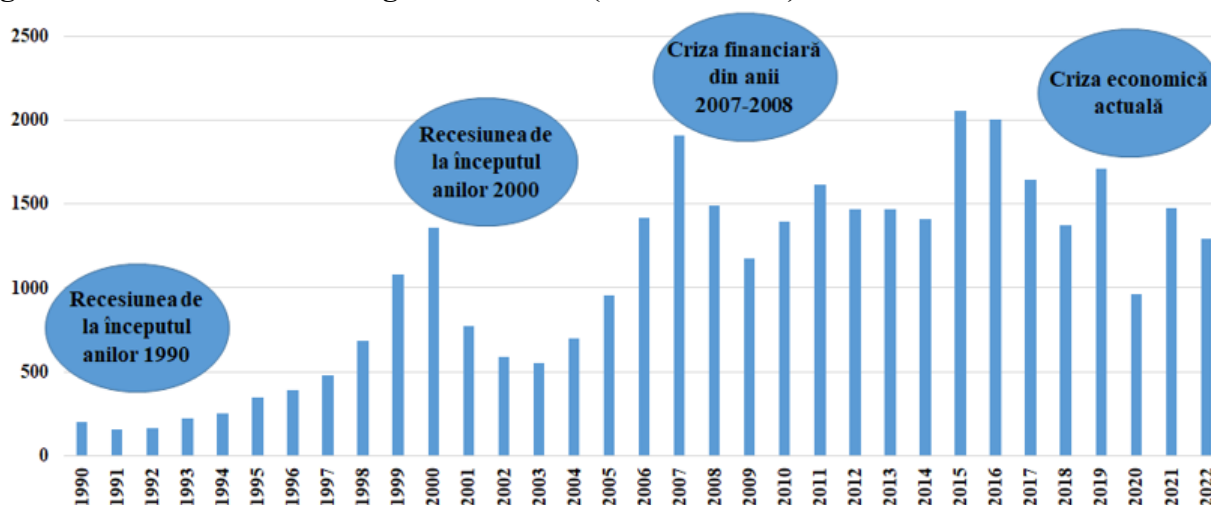
Cercetarea efectuată se bazează pe analiza datelor și opiniilor privind investițiile străine directe la nivel global prezentate în rapoartele Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD)

începând cu anii 1990 și până în prezent. Apoi au fost cercetate publicațiile altor experți în acest domeniu. În urma acumulării tabloului informațional complex, s-a realizat sinteza acestuia și au fost formulate concluziile aferente.

Rezultate și discuții

Evoluția ISD la nivel global pe parcursul a 32 de ani este prezentată în Figura 1.

Figura 1. Dinamica fluxurilor globale de ISD (miliarde USD).

Sursa: [2].

Volumul ISD în anul 2022 a constituit 1294,7 miliarde USD, în scădere față de anul precedent cu 183,4 miliarde USD sau 12,4%. Astfel, a continuat trendul descendent început în anul 2016, când a avut loc o scădere față de 2015 cu 53,0 miliarde USD sau 2,6%.

În legătură cu aceasta, expertul Seth O'Farrell a afirmat: „Fluxurile globale de investiții străine directe au trecut de un moment critic și sunt acum pe o traiectorie descendentă, deoarece incertitudinea continuă, inflația și riscul de recesiune scad sentimentul investitorilor” [3].

Pentru anul 2023 specialiștii UNCTAD sunt pesimiști: „Investițiile străine directe (ISD) la nivel mondial se vor confrunta cu presiuni în scădere în 2023, pe fondul unui mediu de afaceri provocator și după o încetinire a tranzacțiilor în primele luni ale anului” [4].

Analiza dinamicii ISD denotă și alte cazuri de sensibilitate a investițiilor străine directe la crizele economico-financiare:

- Recesiunea de la începutul anilor 1990 a dus la o reducere a ISD cu 24,9%;
- Recesiunea din perioada anilor 2001-2003 a condus la o scădere a volumului global al ISD cu 59,5%;
- Criza economică și financiară internațională din 2007-2009 a determinat o scădere a volumului ISD de 38,4%.

Criza economică actuală, care a cuprins deja perioada anilor 2018-2023, este una inedită prin cauzarea oscilațiilor importante ale volumului ISD, fiind remarcabilă scăderea indicatorului respectiv în anul 2020 față de anul precedent cu 43,7%.

Pentru anul 2023 experții UNCTAD au viziuni pesimiste: „Perspectivele pentru ISD la nivel mondial în 2023 par slabe. Creșterea negativă sau lentă în multe economii, deteriorarea în continuare a condițiilor de finanțare, incertitudinea investitorilor în fața crizelor multiple și, în special în țările în curs de dezvoltare, creșterea riscurilor legate de datorii vor exercita o presiune semnificativă în scădere asupra ISD” [5].

Este menționat, că pentru anul 2023 și 2024 se așteaptă creșterea PIB-ului global la nivel respectiv de 2,7% și 2,4% [6].

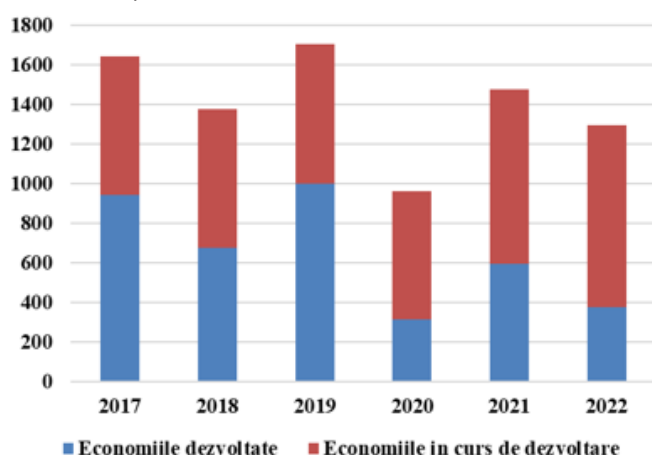
În prognoza publicată de Fondul Monetar Internațional din aprilie 2023, nivelul creșterii PIB-ului în țările cu economii dezvoltate a constituit 1,3% [7].

Prezintă o mare importanță schimbările distribuirii ISD între țări – dezvoltate și cele în curs de dezvoltare (Figurile 2 și 3).

Experții UNCTAD și-au expus opinia: „Scăderea din 2022 a economiilor dezvoltate a reflectat incertitudinea de pe piețele financiare și lichidarea pachetelor de stimulente, dar natura volatilă a fluxurilor de ISD pe piețele dezvoltate a continuat să afecteze, de asemenea, valorile agregate” [8].

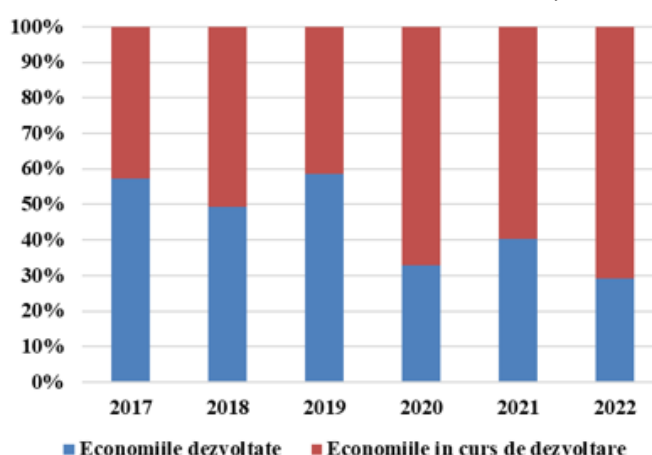
În 2022, țările cu economii dezvoltate au atras ISD în volum de 378,3 miliarde USD, în scădere față de anul precedent cu 218,9 miliarde USD sau 36,7%.

Figura 2. Fluxurile globale de ISD divizate pe grupe de țări (miliarde USD).

Sursa: [8].

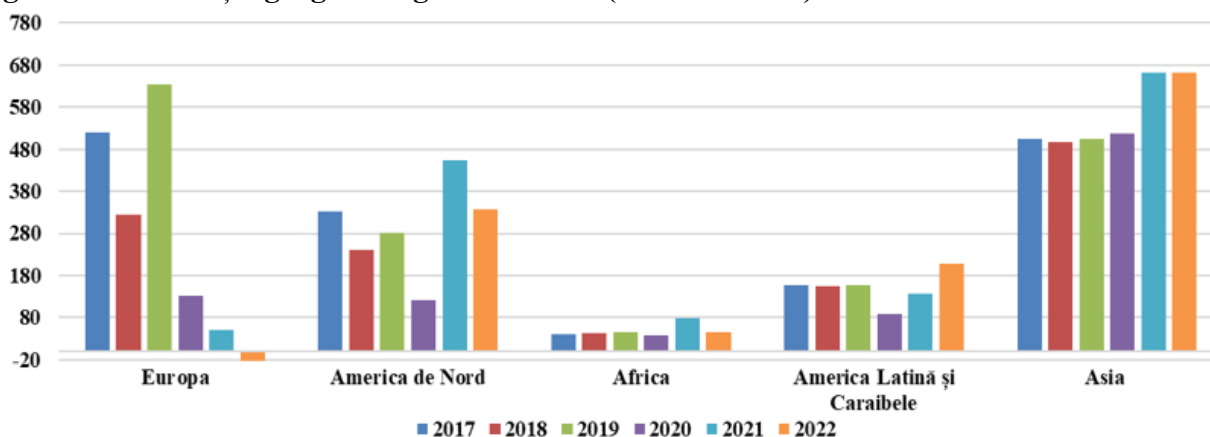
Figura 3. Dinamica schimbărilor structurale ale fluxurilor globale de ISD divizate pe grupe de țări (%).

Sursa: [8].

În același timp, ponderea acestora în volumul total al ISD a scăzut de la 57,3% în anul 2007 la 29,2% în 2022. ISD atrase de țările cu economii în curs de dezvoltare au însumat 916,4 miliarde USD, cu o creștere de 35,5 miliarde USD sau 4,0%. Ponderea acestora în volumul total a crescut de la 42,7% în 2017 la 70,8% în 2022. Anumite schimbări s-au produs în distribuția geografică a ISD (Figura 4).

Figura 4. Distribuția geografică globală a ISD (miliarde USD).

Sursa: [8].

Pe parcursul ultimului deceniu fluxurile mondiale ale ISD treptat s-au deplasat preponderent spre Asia, ponderea căreia în anii 2017-2022 s-a mărit de la 30,7% până la 51,1%. Investițiile străine directe în această regiune au constituit la 661,8 miliarde USD, rămânând practic la nivelul anului 2021.

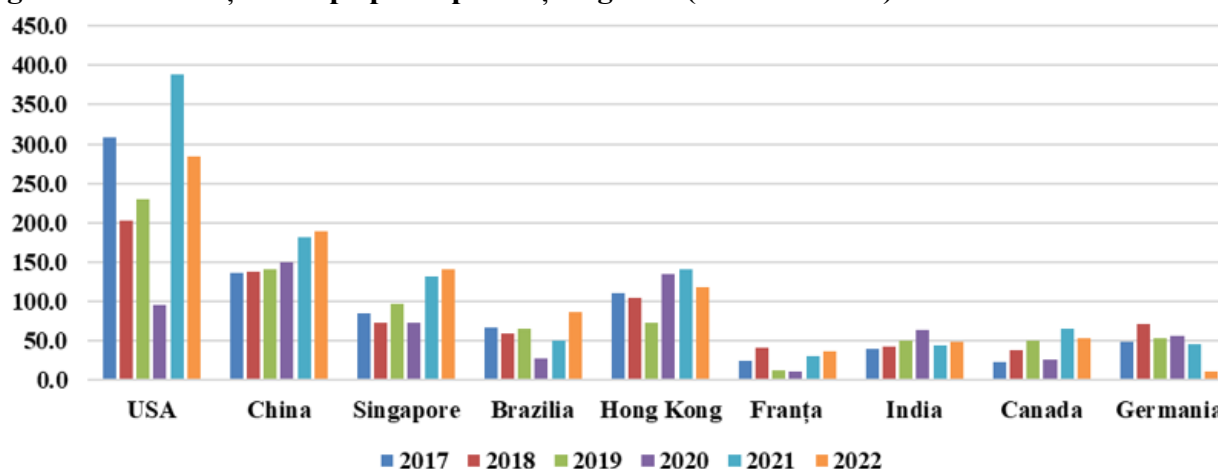
America de Nord a atras ISD în 2022 în valoare de 337,7 miliarde USD (cu o pondere de 26,1%), în scădere față de 2021 cu 115,7 miliarde USD sau 25,5%.

În Europa, totalurile ISD au fost afectate de fluctuațiile din marile economii conducătoare, precum și de o mare retragere de capital de către o multinațională de telecomunicații care operează în Luxemburg, fiind înregistrat un nivel negativ de 106,7 miliarde USD.

Volumul ISD în America Latină și Caraibe a însumat 208,5 miliarde USD în anul 2022 (cu o pondere de 16,1%), cu un spor de 70,6 miliarde USD sau 51,2% față de anul 2021.

Africa rămâne în mod tradițional regiunea cu cel mai scăzut nivel de ISD, care în 2022 s-a ridicat la 44,9 miliarde USD (cu o pondere de 3,5%), în scădere față de anul precedent cu 34,7 miliarde USD sau 43,5%. Este remarcabilă dinamica atragerii ISD de către unele țări (Figura 5).

Figura 5. Distribuția ISD pe principalele țări gazdă (miliarde USD).

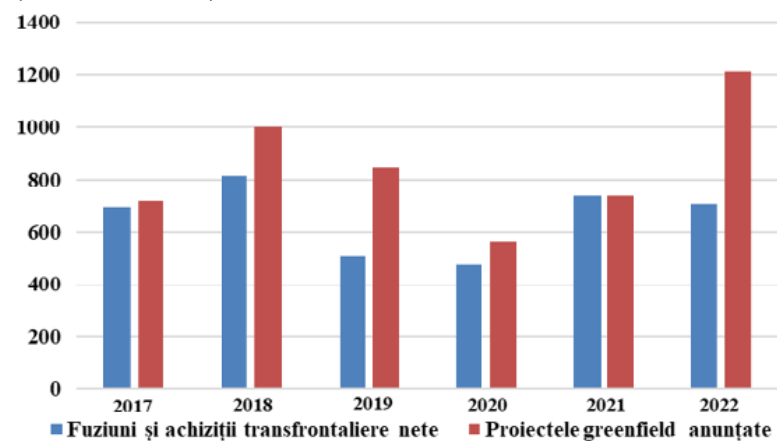
Sursa: [8].

SUA deține cea mai mare pondere în ISD la nivel mondial (22,0%), dar dinamica atracției lor este foarte instabilă. În 2022, ISD au fost atrase în valoare de 285,1 miliarde USD, în creștere cu 102,7 miliarde USD sau cu 26,5% față de anul precedent.

China, la fel, are o pondere importantă în volumul global al ISD (14,6%) și a reușit să mențină tendința ascendentă a ISD în ultimii 6 ani. ISD în această țară în 2022 s-au ridicat la 189,1 miliarde USD și au crescut cu 8,2 miliarde USD (sau 4,5%) față de anul precedent.

Pe locul trei în clasament este Singapore, cu un volum al ISD de 141,2 miliarde USD în 2022 (cu o pondere de 10,9%), în creștere cu 10,1 miliarde (sau 7,7%) față de 2021.

Figura 6. Dinamica fuziunilor și achizițiilor transfrontaliere și a proiectelor greenfield anunțate (miliarde USD).

Sursele: [8], [9].

Investițiile străine directe în Hong Kong s-au ridicat în 2022 la 117,7 miliarde USD (cu o pondere de 9,1%), în scădere cu 22,5 miliarde USD (sau 16,0%) față de 2021.

Brazilia a atras ISD în anul 2022 în volum de 86,0 miliarde USD (cu o pondere de 6,6%), sporind cu 35,4 miliarde USD (sau 69,9%) față de 2021.

Din țările europene poate fi menționată Germania cu un volum al ISD în anul 2022 de 11,1 miliarde USD, care s-au diminuat cu 35,4 miliarde USD (sau cu 76,2%) față de anul precedent.

Pe lângă cele menționate, trebuie analizate modificările tipurilor de ISD (Figura 6).

În 2022, valoarea netă a fuziunilor și achizițiilor a fost de 707 miliarde USD, în scădere cu 30 miliarde USD (sau 4,1%) față de 2021.

Suma totală a proiectelor Greenfield anunțate în 2022 s-a ridicat la 1213 miliarde USD, în creștere față de 2021 cu 474 miliarde USD (sau 64,1%).

În anul 2015 Organizația Națiunilor Unite a stabilit 17 obiective de dezvoltare durabilă pentru economiile pe care își propune să le atingă până în 2030. Atingerea lor prevede nevoi semnificative de investiții, care pot prezenta mai multe provocări pentru comunitatea internațională [10].

Numărul de proiecte de investiții internaționale anunțate în țările în curs de dezvoltare în sectoare relevante pentru Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) a crescut substanțial în 2022, atingând suma de 471 de miliarde USD, fiind în creștere față de 290 miliarde USD 2015. Numărul de proiecte de investiții internaționale în infrastructură (care cuprinde infrastructura de transport, generarea și distribuția de energie) și telecomunicațiile au înregistrat cea mai mare creștere (26%), urmate de sectorul de apă, salubritate și igienă (20%). Investițiile internaționale în sectoarele agroalimentare, inclusiv îngrășămintele, au rămas stagnante la niveluri scăzute [8].

Expertul Glenn Barklie a menționat următorii factori asupra dinamicii globale a ISD la nivel global în anul 2023 [11]:

- Nivelul global al inflației va începe să se coboare, dar oricum va afecta nivelul ISD. Specialiștii Fondului Monetar prognozează: „Inflația globală este de așteptat să scadă de la 8,7% în 2022 la 6,8% în 2023 și 5,2% în 2024” [12].

- Războiul în curs din Ucraina va continua să prezinte presiuni asupra economiei globale. Expertii de la McKinsey au exprimat acest impact prin următoarele: „criza umanitară, diversificarea surselor de energie, creșterea cheltuielilor pentru apărare, cibernetica ca scenă pentru conflict și retragerea corporațiilor din Rusia, creșterea prețurilor și întreruperile aprovizionării cu alimente, metale și minerale” [13].

- Criza economică globală va provoca recesiune în mai multe țări, ceea ce va avea un impact negativ asupra ISD.

- Fluxurile investiționale și comerciale globale vor fi influențate de reconstituirea alianțelor economice determinate de schimbările geopolitice. La fel, în acest context, va avea loc redirecționarea lanțurilor de aprovizionare către țări percepute ca sigure din punct de vedere politic și economic sau cu risc scăzut, pentru a evita perturbarea fluxului de afaceri [14].

- Este probabilă scăderea fluxurilor ISD în China, de care vor profita unele țări asiatice.

Concluzii

Activitatea investițională privită la nivel global este desfășurată în condițiile dificile ale crizei economice, ceea ce a determinat diminuarea nivelului ISD în anii 2020 și 2022. Acest fenomen a avut loc pe fonul redistribuirii geografice importante a fluxurilor ISD între regiuni și țări. De rând cu aceasta, a crescut importanța ISD pentru realizarea proiectelor Greenfield și de susținerea economiei sustenabile. În anul 2023 se vor manifesta un șir de factori, care vor complica desfășurarea procesului investițional la nivel global.

Referințe:

1. BÎRCĂ, Iulita; LUCHIAN, Ivan; ȚÎRLEA, Mariana Rodica. *Tendențele internaționale în domeniul investițiilor străine*, În: *Revista „Economica”* nr. 2(112) 2020, Editura ASEM, Chișinău, p. 84-97. ISSN 1810-9136.
2. *Global foreign direct investment flows over the last 30 years*, Disponibil: <https://unctad.org/data-visualization/global-foreign-direct-investment-flows-over-last-30-years>. [Accesat la 11.09.2023].
3. O'FARRELL, Seth. *Global FDI forecast to decline further*. Disponibil: <https://www.fdiintelligence.com/content/news/global-fdi-forecast-to-decline-further-81604>. [Accesat la 08.09.2023].
4. MYLES, Danielle. *UNCTAD: FDI faces downward pressure in 2023*. Disponibil: <https://www.fdiintelligence.com/content/news/unctad-fdi-faces-downward-pressure-in-2023-82695>. [Accesat la 09.09.2023].
5. UNCTAD. *Global Investment Trends Monitor, No. 44*. Disponibil: <https://unctad.org/publication/global-investment-trends-monitor-no-44>. [Accesat la 07.09.2023]

6. *Global economic outlook*. 2023, Disponibil: [https://www.conference-board.org/topics/global-economic-outlook#:~:text=Real%20GDP%20growth%2C%202024%20\(%25%20change\)&text=Global%20real%20GDP%20is%20forecasted,to%202.4%20percent%20in%202024](https://www.conference-board.org/topics/global-economic-outlook#:~:text=Real%20GDP%20growth%2C%202024%20(%25%20change)&text=Global%20real%20GDP%20is%20forecasted,to%202.4%20percent%20in%202024). [Accesat la 08.09.2023].
7. IMF. *A rocky recovery*. Disponibil: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2023/04/11/world-economic-outlook-april-2023#:~:text=The%20baseline%20forecast%20is%20for,to%201.3%20percent%20in%202023>. [Accesat la 14.09.2023].
8. UNCTAD. *World investment report 2023*, Disponibil: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023>. [Accesat la 07.09.2023].
9. LUCHIAN, Ivan; FILIP, Angela. *Global trends in foreign direct investment*, In: Journal of Financial and Monetary Economics, România, București, No 10/2022, p. 160-169. ISSN 2537-3269. ISSN L 2392-9685.
10. UNITED NATIONS. *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. Disponibil: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld/publication>. [Accesat la 12.09.2023].
11. BARKLIE, Glenn. *FDI forecasts and trends to watch in 2023*, Disponibil: <https://www.investmentmonitor.ai/features/fdi-forecasts-and-trends-to-watch-in-2023/?cf-view> [Accesat la 08.09.2023].
12. IMF. *Near-term resilience, persistent challenges*. Disponibil: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2023/07/10/world-economic-outlook-update-july-2023#:~:text=Global%20headline%20inflation%20is%20expected,2024%20have%20been%20revised%20upward> [Accesat la 14.09.2023].
13. WHITE, Olivia; BUEHLER, Kevin; SMIT, Sven; GREENBERG, Ezra; JAIN, Ritesh; DAGORRET, Guillaume; HOLLIS, Christiana. *War in Ukraine: Twelve disruptions changing the world-update*. Disponibil: <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/war-in-ukraine-twelve-disruptions-changing-the-world-update>. [Accesat la 12.09.2023].
14. ELLERBECK, Stefan. *What's the difference between 'friendshoring' and other global trade buzzwords?* Disponibil: <https://www.weforum.org/agenda/2023/02/friendshoring-global-trade-buzzwords/>. [Accesat la 14.09.2023].

Date despre autori:

Ivan LUCHIAN, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0002-8683-7228

E-mail: luchian_ivan@mail.ru

Angela FILIP, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0003-2359-860X

E-mail: filip77@mail.ru

Prezentat la 25.01.2024